

Asia: VM151:00/2018

Lausuntopyyntö kansallisen tekoälyohjelma AuroraAI:n kehittämis- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2019-2023

1. Kohti ihmiskeskeistä yhteiskuntaa

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Konsepti on melko hyvin ja ymmärrettävästi kuvattu, mutta kovin ylätasolla. Tapausesimerkit toki avasivat konseptia paremmin, mutta itse tekstissä kuvaus jäi melko ylätasolle. Konkreettinen tekeminen jää hieman liian epätarkaksi. Esimerkiksi toimijoita, tuotoksia ja rajauksia/reunaehtoja sekä AuroraAI:n sisältämiä palveluita pitäisi tarkentaa. Tutkimustiedosta oli tässä kokonaisuudessa aika vähän mainintoja, vaikka se on yhteisten palveluiden kehittämisen näkökulmasta erittäin olennaista. Erytisen hyvänä pidämme asiakasnäkökulman huomioimista kautta tekstin.

2. AuroraAI-toiminta 2019-2023

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Erytisen hyvää on se, että kansalaisnäkökulma on ko. toiminnassa huomioitu ja tekstissä sitä korostetaan koko ajan. Epäselväksi jää, mitkä ovat tavoitellut konkreettiset toiminnalliset muutokset ja kuka niistä vastaa, jos AuroraAI on ainoastaan konsepti/verkko/palveluverkosto. Lisäksi pitäisi tarkentaa mitä palveluita AuroraAI koskee. Koskeeko tämä myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia toimijoita ja jos koskee, niin miten?

3. Organisaatioiden kytkeytyminen ja toimeenpanon tuki

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

THL on tärkeä terveystietojen hallitsija ja terveystietojen tietovarantojen ja palveluiden kehittäjä. Siksi THL on erittäin kiinnostunut olemaan mukana palveluekosysteemien kehittämisessä. Eräs merkittävä kehityskohde on Kanta-tietojärjestelmän hyödyntäminen toisiokäyttöön ja erilaisten terveysneuvontapalvelujen tuottaminen ihmisille perustuen joko anonyymiin tutkimusaineistoon, tai jopa henkilökohtainen terveysneuvonta perustuen suostumukseen ja omadataan. Tällaisen palvelun kehittäminen vaatisi yhteistyötä THL:n, klinikoiden, epidemiologien, sovelluskehittäjien, palvelumuotoilijoiden ja potilasjärjestöjen kesken.

4. Yleiset huomiot, kommentit ja palaute

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Lainsäädäntö pitäisi ottaa paljon vahvemmin tähän mukaan esim. siten, että mikä on mahdollista nykyisen lainsäädännön puitteissa ja mitä säädösmuutoksia tarvitaan, jotta AuroraAI-konsepti on kypsä toteutettavaksi (vrt. case - lasten ja vanhempien hyvinvointi muuttuvissa perhesuhteissa). Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen luovuttamista säädellään hyvin tarkasti. Tietosuojalainsäädännön asettamat reunaehdot tulee ottaa huomioon: Kuinka varmistetaan tekoälyä käytettäessä läpinäkyvyyden periaatteen ja tekoälyä koskevan eettisen julistuksen (https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/icdppc-40th_ai-declaration_adopted_en_0.pdf) toteutuminen?

AuroraAI-konseptin riippuvuudet muuhun valtakunnalliseen kehittämiseen, kuten esimerkiksi suomi.fi-palveluihin, Omaoloon ja vaikka Kanta-palveluihin, tulisi kuvata. Nyt riippuvuudet muuhun kansalliseen kehittämiseen jäävät melko ohueksi.

AuroraAI vaikuttaa uudelta palveluohjauksen mallilta, jossa tekoälyn hyödyntämiselle on suunniteltu roolia. Jos näin on, niin tämän voisi kirjoittaa selkeämmin auki.

Keskeiset käsitteet kuten elämäntapahtuman voisi kirjoittaa auki/määritellä.

Kuinka varmistetaan rekisteröityjen oikeudet ja kuka on vastuussa oikeuksien toteutumisesta?

Kun kehitetään digitaalisia palveluja, tulisi samalla kiinnittää erityistä huomiota niiden tilanteeseen, joilla on jostain syystä vaikeuksia käyttää digipalveluja. Tämä ohjelmassakin aivan oikein todetaan. Tilannetta voisi olennaisesti helpottaa se, että osa uudistuksen tuomista säästöistä kanavoitaisiin näiden ihmisten konkreettiseen tukemiseen. Esimerkiksi kunnat voisivat palkata lähitueksi (nuoria) työntekijöitä, jotka osaisivat nettipalvelut ja voisivat henkilökohtaisesti auttaa internetittömiä ihmisiä käyttämään heidän tarvitsemiaan palveluja. He voisivat jopa tehdä kotikäyntejä ja näin varmistaa digipalvelujen kattavuuden ja saatavuuden. Luultavasti tämä edistäisi myönteisyyttä uudistuksia kohtaan myös niissä ihmisissä, jotka itse pystyvät palveluja käyttämään.

Ohjelmassa käytetään sekaisin termejä omadata ja MyData, ikään kuin ne olisivat eri asioita. Omadata on suomea ja sitä pitäisi selkeyden vuoksi käyttää aina.

Ohjelmassa mainitaan avoin lähdekoodi vain ohimennen. Kuitenkin on vankkaa näyttöä siitä, että avoimen lähdekoodin ratkaisut ovat halvempia, joustavampia, skaalautuvampia, kehityskelpoisempia ja käyttäjäystävällisempiä kuin suljetun koodin ratkaisut. Siksi pitäisi selkeästi

ottaa kantaa ja lisätä reunaehtoihin se, että AuroraAI rakennetaan avoimen lähdekoodin varaan. Ihmisystävällisten ohjelmistojen ja järjestelmien tuottaminen vapaaseen käyttöön olisi lisäksi globaalisti merkittävä Suomen lahja ihmiskunnalle.

Tuomi-Nikula Antti
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL